

Fråga om betalningsansvar för vattenförbrukning som överstiger normalförbrukningen samt ansvar för att storleken på fastighetens vattenmätare och därmed den fasta avgiften motsvarat fastighetens möjliga vattenförbrukning. Va-nämnden, som inte fann anledning att ifrågasätta vattenmätarens mätvärden, lämnade sökandebolagets ansökan om återbetalning av erlagda avgifter utan bifall.

Bakgrund:

H F (nedan kallat bolaget) har tidigare ägt fastigheten Växjö Lammhult 49:2 som är belägen inom verksamhetsområdet för Växjö kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning. Bolaget sålde fastigheten under hösten 2010.

Yrkanden:

Bolaget, som talan bestämts slutligt, yrkade förpliktande för kommunen att till bolaget återbetala 209 693 kr inkl. moms jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen från den 1 mars 2010 till dess betalning sker. Vidare yrkade bolaget förpliktande för kommunen att till bolaget återbetala mellanskillnaden i fast avgift mellan mätarstorlekarna Qn 2,5 och Qn 6 för perioden den 13 juni 2000 till och med den 17 november 2009. Härutöver har bolaget yrkat ersättning för egna kostnader i form av dels konsultarvode om 12 000 kr, dels advokatarvode jämte portoutlägg om 3 400 kr.

Kommunen:

Kommunen bestred yrkandena utom såtillvida att återbetalningsskyldighet, som det får förstås, medgivits för mellanskillnaden mellan av bolaget yrkat belopp och ett belopp beräknat efter den vid varje tid under perioden gällande brukningsavgiften per m³ som kommunen beräknat till 197 857 kr. I fråga om ränteyrkandet, har ränta enligt 2 och 5 §§ räntelagen slutligt vitsordats i och för sig. Yrkandet om ersättning för konsultarvode, advokatarvode och portoutlägg har vitsordats.

Bolaget:

Bolaget bedriver en mindre rörelse i fastighetsförvaltningsbranschen. I den aktuella fastigheten finns det åtta bostadslägenheter med kök och en lägenhet med pentry, samt tre lokaler. I lokalerna på fastigheten bedrivs olika verksamheter vilket också gällt under den i målet aktuella avgiftsperioden. Det finns ett konditori med bageri i en lokal och en radiohandlare. Mellan åren 2005-2009 bedrevs en spelbutik i fastigheten och under del av tiden stod en lokal outhyrd. Det sista halvåret som bolaget ägde fastigheten var Lions Club där. Vattenförbrukningen var måttlig. Lägenheterna hyrdes till största delen ut till ensamstående äldre kvinnor, medan den enda lokalhyresgästen med någon förbrukning att tala om var bageriet. – Bolaget har betalat 214 292 kr inkl. moms, som anges på fakturanummer 20097066. Av beloppet utgör 3 679 kr exkl. moms (285,75 + 971,55 + 2 421,92), dvs. 4 599 kr inkl. moms, fastighetens normalförbrukning. Resterande belopp av den nämnda fakturan avser överförbrukning.

I slutet av augusti 2009 ringde en kvinna från kommunens ekonomiavdelning som i samband med att hon förberedde fakturautskicken uppmärksammat att vattenförbrukningen på fastigheten kraftigt översteg den normala. De förklarade att de inte haft något vattenläckage. Hon uppmanade dem att läsa av vattenmätaren och kontrollera installationerna. Kvinnan gav dem några dagars moratorium med räkningen, men ansåg sig inte kunna slå av på kravet sedan de meddelat att de inte funnit några fel på anläggningen. Därefter, den 15 oktober

2009, sände tekniska förvaltningen ut en tekniker för manuell avläsning och kontroll av mätaren. Efter ytterligare undersökningar, som inte utvisade något onormalt, begärde de att få tala med tekniska förvaltningens abonnentingenjör. Denne var helt avvisande till deras begäran att sätta ned fakturan. Hans förklaring till den höga förbrukningen var att det varit fråga om tillfälligt läckande klosetter eller ventiler. Därefter rådgjorde de med en advokat som gav dem rådet att vända sig till en teknisk konsult. Konsulten lade fram tre tänkbara förklaringar till det märkliga måtarvärdet: att det uppkommit en kraftig tryckstöt i ledningen exempelvis i samband med kompressorbyte i någon av de anslutna fastigheterna, att det varit fråga om störningar i samband med fjärrvärmearbeten eller luftproppar i samband med vattenavstängningar. Va-konsulten fann flera fel som begåtts av huvudansvarig, t.ex. har man inte läst av mätaren eller bytt mätare vart femte år. Man har även haft fel mätartyp, vilket inte meddelats fastighetsägaren. Detta har enligt konsulten i deras fall medfört en kostnadsökning för vattenförbrukningen med cirka 20 000 kr per år. Konsulten har även funnit fall där mätare först visat fel, men sedan fungerat rätt, t.ex. vid vattenavstängning och man därefter gjort ett häftigt påsläpp. Mätaren kan ha utsatts för stark vibration, kraftig stöt eller dylikt. Oavsett vilket har det senare uppdragats att det saknats en återströmningssventil i anslutning till den fysiska anslutningspunkten, vilket är en brist som kommunen ansvarar för. Backventil saknades på den gamla mätaren. Man kan inte utesluta tryckstöt i systemet när vattnet släpps på efter att ha varit avstängt. Om man haft backventil skulle rekylverkan ha eliminerats. En viktig faktor är således att varken återsugningsskydd eller backventil har funnits i anläggningen vid vattenmätaren. Vid ett leveransavbrott kan nätsystemet tillfälligt ha varit tappat på vatten och i det läget kan delar av husets vatten ha tömts via återsug. När sedan vattnet åter har släppts på uppstår det i början en blandning av vatten och luft. Detta renderar i chockartade stötrörelser för rörsystemen. Detta förlopp kan med sannolikhet orsaka en "överkuggning" på mätaren. De vill också påtala att provningar av mätaren ej utsätts för detta driftfall.

Något måste ha hänt med mätaren. Bolaget anser att överkuggning har skett även om sådan inte har konstaterats vid testning av mätaren. Överkuggning kan ha skett närsomhelst under åren 2004-2009. Avläsning kan ha visat rätt även om överkuggning ägt rum. De anser att en etta ska reduceras i början på mätarställningen. De och deras va-konsult anser att mätarfelet består av att siffran 1 har slagit upp på mätaren. Om mätaren enligt deras normalförbrukning skulle visa 840 kbm visar mätaren nu 1 840 kbm. Dessutom var mätaren för gammal. Revisionstiden för mätaren är påtagligt överskriden. Utesittningstiden var tidigare sex år för denna storlek på mätare (Qn 6) och är numera, enligt EG-direktivet för denna storlek, fem år. Någon förlängd utesittningstid är såvitt de vet inte godtagen för Lammhults vattentäkt. Vid mindre storlek är utesittningstiden tio år. – Aktuell mätare med nr 2268 monterades den 13 juni 2000 och demonterades den 17 november 2009. Under hela denna tid, 9 år och 5 månader, har varken va-huvudmannen eller hans uppdragstagare läst av mätaren på plats. Huvudmannen har inte gjort någon årlig avläsning. Om inte fastighetsägaren själv utför mätaravläsning, och kommunen därför inte erhåller avlästa siffror från fastighetsägaren utan fortsätter att debitera beräknad förbrukning, så är det huvudmannens skyldighet att reagera. Bolaget har läst av mätaren bl.a. den 15 januari 2004, den 15 april 2009 och den 15 oktober 2009. I ABVA framgår inte att fastighetsägaren är ålagd att avläsa eller förmedla några rapporter annat än

vid ombyggnader och förändrad verksamhet. Den tjänsteman som skulle läsa av mätaren har sagt att han kanske tog fel dörr, men det finns bara en dörr så det är en ren lögn att han varit där och det är inte en godtagbar förklaring till varför mätaren inte har lästs av under nio års tid. Dörren till mätarrummet saknar lås och stod hela tiden på vid gavel för ventilation för befintlig kylfläkt. Avläsningslappar har enligt kommunen lämnats i mätarrummet. Eftersom postlåda saknas där undrar de hur självavläsningskort kunde lämnas. De har inte erhållit några avläsningslappar. Bolagets fastighetsskötare som bor på fastigheten har inte sett något självavläsningskort. Förmodan är att årlig avläsning ska ske och om tillgänglighet för detta saknas så ska kunden anmodas lämna tillträde. Om årliga avläsningar och sammanställningar hade skett så kunde man åtminstone ha konstaterat inom vilken årsperiod mätaren fallerat. De ifrågasätter således rent allmänt kommunens avläsningsrutiner, vilka i betydande utsträckning kan lastas för den situation som nu uppkommit.

Det rör sig om mycket stora vattenmängder, ganska exakt tio miljoner liter, som kommunen hävdar har passerat vattenmätaren, men som rimligen inte kan förklaras på annat sätt än att mätaren visat fel. De har inte släppt ut denna enorma mängd vatten. De har kontrollerat anläggningen och förhört sig med hyresgästerna, inklusive bageriet, om de haft några läckor i sina installationer men genomgående fått nekande svar. Numera har förbrukningen återgått till normala nivåer på mellan 1,5 till 2 kbm per dygn, vilket styrker hypotesen att det är mätaren det varit fel på.

Det har inte förekommit varken öppet eller dolt läckage på fastigheten. 8 806 kbm utgör en ren överförbrukning. De vill beträffande 8 806 kbm inte betala något eftersom bolaget inte har haft något konstaterat läckage. De har inte erhållit någon försäkringsersättning. Om de hade haft vattenskada skulle försäkringsbolaget ha ersatt dem för det. Vidare har de givit in flera intyg till styrkande av att de inte har haft något läckage. Kommunen har anfört att den onormala vattenförbrukningen, om tio miljoner liter utöver vanlig förbrukning, skulle hänföras till strilande toalettstol, och att ett magnetlås till disk- eller tvättmaskin hängt sig. Detta är en efterhandskonstruktion. Den nya ägaren besiktade fastigheten tillsammans med bolaget, även den tomma lokal där en läckande toalettstol senare upptäcktes. Vid denna besiktning, som ägde rum en månad innan den nya ägarens tillträde, fanns det ingen läckande toalettstol. Den långsamma strilning som upptäcktes efter tillträdet tror de kan hänföras till städning av lokalen vid utflyttning, varvid spolknappen kan ha rubbats och därmed orsakat det långsamma strilandet. Enligt vv-entreprenör är vattenutsläppet vid dylik orsak cirka 10-20 liter per månad. – De har frågat Kyl-Maskin AB Växjö, som är specialist på reparation av kyl/frys, disk- och tvättmaskiner, om ett magnetlås kan ha hängt sig och på så vis orsakat tio miljoner liter vattenförbrukning. De svarade att i en disk- och tvättmaskin kan ett magnetlås som hänger sig orsaka utsläpp. Men en maskin med dylikt fel är omedelbart obrukbar och går inte att starta förrän det åtgärdats. – I deras fall finns i fastigheten en fastighetsmaskin, som används dagligen av hyresgästerna. En diskmaskin som finns i bageriet används samtliga dagar förutom söndagar. Således faller kommunens påstående även i dessa fall som omöjligt.

Eftersom bolaget är helt oskyldigt till den höga förbrukningen vill man inte att avgiften ska nedsättas enligt principen om skälig och rättvis avgiftsfördelning. Den frågan behöver inte prövas i målet.

Debitering av fast avgift för mätarstorlek Qn 6 är felaktig. De har haft en för stor mätare vilket har medfört dryga överkostnader på den fasta avgiften. Man bör för en period om 9 år och 5 månader fastställa och kreditera mellanskillnaden i fast avgift mellan mätarstorlekarna Qn 2,5 och Qn 6. En förbrukning om maximalt två kbm/dygn har gällt under hela denna tid. År 2000 byttes mätaren av lagstadgade skäl. Bolaget yrkar ersättning från den tidpunkten eftersom kommunen då hade underlag för förbrukningen och då borde ha meddelat brukaren att denne kunde byta mätare. När en fastighet byggs anlitas en konsult som räknar fram hur stor vattenförbrukning fastigheten förväntas ha. Direktiven för nybyggnader är godtagbara, men för äldre fastigheter ska det finnas ett förbrukningsunderlag som duger så att huvudmannen kan komma med förslag på lämplig mätarstorlek. Huvudmannen hade möjlighet att från den 1 november 1995 fram till mätarbytet år 2000 se fastighetens förbrukningsmönster och upplysa om att bolaget hade fel mätarstorlek, dvs. för stor mätare. Mätareantal och storlek bestämmer VA-huvudmannen enligt ABVA. De undrar hur de som lekmän ska veta vilken mätarstorlek de ska ha och om det är deras ansvar att veta vilken mätarstorlek som är den rätta. Man kan ifrågasätta om det är lagenligt att utnyttja användares okunnighet till ekonomisk vinning. Som framgår av senaste faktura så har ny beräknad årsförbrukning satts till 614 kbm. Detta motsvarar ca 1,7 kbm/dygn och därmed en mätare med storleken Qn 2,5. Ny mätare monterades den 17 november 2009. De har gjort en avläsning den 2 maj 2010 som visade mätarställningen 277,89 kbm. Detta dividerat med 166 dygn ger en snittförbrukning av 1,67 kbm/dygn. Därför vill de att årsschablonen ska korrigeras efter detta.

År 1994 skickade kommunen ut en informationsfolder om mätarstorlekar till den tidigare fastighetsägaren, men därefter har kommunen inte någon gång informerat om olika mätarstorlekar. Bolaget köpte fastigheten i november 1995 så det fick ingen information om detta. Kommunen måste informera mer än att år 1994 skicka ut en folder och sedan inte göra något mer.

Information angående förändring i förbrukningsmönster har inte varit aktuell under hela tiden eftersom driftförhållandet har varit orört. Däremot borde huvudmannen ha begärt underlag för avgiftsberäkning vid tidpunkt för ny taxa då denna direkt påverkas av mätarstorlekar. Bolaget åberopar BVa 48/08 (beslut 2008-10-02 i mål nr Va 27/06). Enligt kommunen har fastigheten före den 27 september 1989 klarat sitt flödesbehov med en mätare med storleken Qn 2,5. De undrar om det finns någon konsultutredning eller dylikt som grund för beslutet att byta till mätarstorleken Qn 6. Det har inte skett några utbyggnader. De undrar vilken logik det finns i att ändra från sannolikhetsflöde 1 l/s till 2,6 l/s när verksamheten i vissa lokalutrymmen ändrades till bageri, konditori och servering. Deras övertygelse är att det vid tiden för beslutet endast fanns enkelmätare som alternativ och steget från Qn 2,5 till Qn 6 var självskrivet vid

ökat flöde. Detta var egalt för fastighetsägaren då faktureringen endast utgick ifrån förbrukat kubiktal.

I kommunens egen va-taxa är fastigheten enligt § 3 fastställd som bostadsfastighet. Anläggningsavgift enligt § 5 bör spegla dimensioneringsunderlag för servis och avlopp. Här utläser man också att utrymmen, utöver lägenheter, räknas efter bruttoarea till att 150-tal kvm motsvarar en lägenhet. Kommunen har angivit att det för beräkning av mätardimensionering krävs att fastighetsägaren ska lämna uppgifter om antalet lägenheter och det sannolika flödet för övriga fall. Med logiken i anläggningsavgiften kan man anta att ytor utöver lägenheterna är maximalt 600 kvm, vilket då skulle motsvara fyra lägenheter. Sannolikhetsflödet skulle motsvara 0,5 l/s. Ingen kan väl påstå att konditoriet skulle ha större sannolikhetsflöden. Två stycken Qn 2,5 mätare klarar, enligt kommunens egna beräkningar, upp till 30 lägenheter. Enligt bolagets beräkningsunderlag överstiger inte totalflödet behovet 1,5 l/s eller motsvarande 12 lägenheter. Huvudmannen har inte och kan inte påvisa att fastighetsförbrukningen någon gång har varit utsatt för flödestappningar som har överstigit 2 l/s. Bolaget åberopar när det gäller mätarfrågan skälig och rättvis avgiftsfördelning efter nytta. Enligt kommunen har nuvarande fastighetsägare i samråd med kommunen vidtagit vissa åtgärder och därmed kunnat montera två stycken parmätare med dimensionering Qn 2,5.

Kommunen:

Fastigheten är bebyggd med ett hus som innehåller åtta bostadslägenheter med kök samt en lägenhet med pentry. I markplan finns ett konditori med lokaler för bageri, beredning, försäljning samt två serveringsrum. Vid sidan om konditoriet finns ytterligare två lokaler. Det är således en fastighet med både lägenheter och lokaler. Fastigheten klassificeras enligt va-taxan både som lägenhetsfastighet och näringsfastighet. Fastigheten är enligt taxan blandad. En kropp kan avse lägenheter och en kropp kan avse t.ex. affärslokaler. – Bolaget har numera sålt fastigheten. Den nye ägaren har enligt uppgift tillträtt fastigheten den 1 september 2010 och anmält sig som abonnent i va-förhållandet från och med samma dag. Den omtvistade bruksavgiften hänför sig alltså till tiden före den nye ägarens tillträde. – Det finns inga belägg för bolagets påstående att det skulle ha varit fel på vattenmätaren. Visserligen kan kommunen vitsorda att mätaren suttit uppe för länge, men eftersom den, sedan den tagits ned för byte och laboratoriekontroll, befunnits godkänd föreligger inga skäl att misstro dess tillförlitlighet. I stället är den sannolika förklaringen till den stora förbrukningen ledningsläckor eller fel i ansluten utrustning, exempelvis en otät packning i en vattenklosett eller glapp i magnetventilen på en disk- eller tvättmaskin. Även vid små läckor, som vid otäta packningar, kan de förbrukade volymerna snabbt bli mycket stora. Ett liknande fall inträffade i ett gatukök, där en mindre otäthet i en köksmaskin ledde till flera tusen kubiketers överförbrukning. – Om överförbrukning har skett var det någon gång under perioden januari 2004 till och med oktober 2009. Om det har förevarit läckage kan man inte säga exakt när läckaget var. – Den 13 juni 2000 installerades i fastigheten en vattenmätare av storleken Qn 6 med internnummer 2268 och med mätarställningen 0. Under åren därefter gjordes avläsningar och den beräknade årsförbrukningen justerades med hänsyn till resultatet av avläsningarna. Den 15

januari 2004 avläste bolaget vattenmätaren. Mätaren utvisade en förbrukning på 3 644 kbm. Efter avläsningen beräknades årsförbrukningen till 1 022 kbm. – Kommunen har försökt att läsa av mätaren och har även fått in vissa självavläsningskort. Fram till år 2009 anlätade kommunen Växjö Energi AB (VEAB) för att ombesörja mätaravläsningar och debitering av bruksavgifter för vatten och avlopp. Från den 1 januari 2009 sköter kommunen avläsningarna själv genom självavläsningskort. Numera får således abonnenten själv läsa av mätaren. Förut hade man en person som läste av mätaren på plats var tredje år i Lammhult. De två åren däremellan skickade man ut självavläsningskort. – VEAB lägger självavläsningskort i brevlådan om de inte kommer in i en fastighet. Om de inte får tillbaka något ifyllt självavläsningskort skickar de ut ytterligare ett självavläsningskort minst en gång till det året. Kortet skickas till fakturaadressen. De går aldrig in i hus utan att först ha fått lov av fastighetsägaren. – År 2006 var det dags för VEAB att avläsa och byta vattenmätaren efter sex års utesittningstid, men eftersom mätarplatsen inte var tillgänglig kunde bytet inte genomföras. VEAB skickade ett självavläsningskort till bolaget som dock inte återsände kortet till VEAB med de begärda uppgifterna. Även 2007 och 2008 skickades självavläsningskort till bolaget utan resultat. Under 2008 försökte VEAB dessutom att åter igen byta vattenmätaren. Men inte heller då var mätarplatsen tillgänglig. – I slutet av mars 2009 skickade kommunen ett avläsningskort till bolaget. Via Idata rapporterades den 15 april 2009 ett avläst värde på 17 758 kbm. Värdet godtogs dock inte av kommunens debiteringssystem eftersom det med mer än 100 % översteg den tidigare beräknade förbrukningen för fastigheten. Under maj 2009 och vid ytterligare ett tillfälle försökte VEAB på uppdrag av kommunen att nå bolaget både på plats och per telefon för att få till stånd en avläsning av vattenmätaren. Den 26 augusti 2009 under rättades bolaget per telefon om den höga förbrukningen vid avläsningstillfället den 15 april 2009 och uppmanades att undersöka ett eventuellt läckage. Bolaget ombads samtidigt göra en ytterligare avläsning av vattenmätaren. En sådan avläsning gjordes dock inte förrän den 15 oktober 2009. Mätaren visade då en ställning på 18 371 kbm vilken översteg den beräknade förbrukningen, 9 565 kbm, med 8 806 kbm. – Sedan bolaget informerats om den höga förbrukningen vid avläsningstillfället den 15 april 2009 har medelförbrukningen per dygn minskat enligt följande.

2004-01-15—2009-04-15	7,36 kbm /dygn
2009-04-15—2009-10-15	3,35 kbm /dygn
2009-10-15—2009-10-22	2,14 kbm /dygn
2009-10-22—2009-11-17	1,96 kbm /dygn

Kommunen anser att den avsevärda minskningen av dygnsmedelförbrukningen har sin förklaring i att bolaget under tiden mellan den 15 april och den 15 oktober 2009 åtgärdat förekommande läckage i fastighetens va-installation. Av de sammanställda mätvärdena framgår tydligt att förbrukningen gick ned kraftigt efter avläsningen i oktober 2009, vilket tyder på att någon form av åtgärd satts in från fastighetsägarens sida. Det är dessutom känt för kommunen att den nuvarande ägaren genast efter förvärvet upptäckte en läckande vattenklosett i någon av lokalerna. Han stängde av toaletten. Ett magnetlås kan ha hängt sig. Överförbrukning har skett. Det har varit läckage någonstans på fastigheten. – Vid ett möte med kommunen den 11 november 2009 förklarade bolagets ställföreträdare att något vattenläckage inte förekommit inom fastigheten. Enligt

bolaget beror det uppmätta värdet således på att mätaren har varit felaktig. Kommunen skickade mätaren till Hydrostandard AB i Borlänge för intagsprovning och funktionsbesiktning. Som framgår av kontrollrapporten efter intagsprovet klarade vattenmätaren de gränser för noggrannhet som gäller för mätare av storlek Qn 6 efter fem års utesittningstid. I rapporten över funktionsbesiktningen intygar den som utfört besiktningen att "mätaren är felfri avseende räkneverket och dess funktion av att räkna fram korrekt volym." Den ställning som vattenmätaren angav vid avläsningen den 15 oktober 2009 var således korrekt. – Med hänsyn till den stora förbrukning som visades vid avläsningen den 15 oktober 2009 och mätarens testresultat är det uppenbart att vatten läckt ut efter mätaren även om bolagets ställföreträdare vid upprepade tillfällen har bestritt detta. – Kommunen anser att bolaget ska betala för allt vatten som har uppmätts av vattenmätaren mellan avläsningarna. Under hand har bolaget betalat bruksavgift för beräknade 9 565 kbm. Då mätarställningen vid avläsningen den 15 oktober 2009 visade sig vara 18 371 kbm ska bolaget betala även för mellanskillnaden eller 8 806 kbm. Med ett kubikmeterpris på 19,05 kr är bolaget således skyldigt att betala ytterligare 167 754,30 kr exkl. moms (209 693 kr inkl. moms). – I det belopp om 214 292 kr inkl. moms som anges på fakturanr 20097066 och som bolaget betalat ingår dels uppmätt förbrukning mellan den 16 oktober och den 17 november 2009, 66 kbm å 19,05 kr, samt fast avgift med 2 421,92 exkl. moms, tillsammans 3 679 kr exkl. moms (4 599 kr inkl. moms). Bolaget är skyldigt att betala även dessa belopp. – Enligt 2009 års taxa var den rörliga förbrukningsavgiften 19,05 kr exkl. moms. Om taxan har varit lägre under någon del av perioden mellan åren 2004-2009 är det rimligt att fördela avgifterna för förbrukningen proportionellt enligt vid var tid gällande taxa. – Kommunen tillämpar den av Svenskt Vatten rekommenderade metoden för avgiftsreducering vid överförbrukning. Metoden innebär att man beaktar fastighetens normalförbrukning för de senaste tre åren. Om överförbrukningen överstiger 100 kbm sker en nedsättning av överförbrukningen med 50 %. I de fall då mycket väsentlig överförbrukning har uppmätts på grund av läckage jämkar kommunen betalningsskyldigheten för överförbrukningen i enlighet med gällande praxis. Men med hänsyn till bolagets ihärdiga bestridande av att läckage förekommit och resultatet av provningen av vattenmätaren anser kommunen att bolagets vattenförbrukning motsvarat vad mätaren har uppmätt och att vattnet har kommit till nyttig användning. Någon jämkning bör därför inte ske utan bolaget ska betala för hela den uppmätta vattenförbrukningen.

Fastigheten har haft rätt mätarstorlek och därför finns ingen grund för återbetalningsskyldighet av yrkad mellanskillnad i fast avgift mellan mätarstorlekarna Qn 2,5 och Qn 6 för perioden 13 juni 2000 till och med 17 november 2009. Det är även rätt mätarstorlek i fastigheten nu. Man beräknar sannolikt flöde och får då fram vilken mätartyp man ska använda. Som fastigheten såg ut innan bolaget ägde den hade den rätt antal mätare. Det fanns redan då enbart en mätare på fastigheten. – Kommunens utgångspunkt är att fastighetsägaren har debiterats rätt utifrån den information som kommunen har haft om mätarstorlek i fastigheten under aktuell period och att det ligger på fastighetsägaren att informera huvudmannen om sådant som kan ha betydelse för avgiftsberäkningen. I kommunens Informationsskrift till fastighetsägare, som ligger som bilaga till kommunens gällande ABVA sedan 2008, anges att "*Fastighetsägare ska på*

begäran lämna huvudmannen underlag för avgiftsberäkning. Dessutom ska fastighetsägare självmant anmäla sådan ändring av VA-installationen eller annat förhållande, som enligt taxan kan ha betydelse för avgiftsberäkningen.”

Denna information fanns även före år 2008 i kommunens gällande ABVA. Det ankommer alltså på fastighetsägaren att kontakta va-huvudmannen om sådana förändringar har skett på fastigheten att det finns grund för att byta vattenmätarstorlek. Va-huvudmannen har år 1994 informerat fastighetsägare om vattenmätarstorlekar men vissa fastighetsägare valde av olika orsaker att inte genomföra byte. Enligt kommunen hade fastigheten rätt mätarstorlek 1994. Vid senare fastighetsöverlåtelse 1995 kan det inte finnas någon skyldighet för va-huvudmannen att på nytt ge samma information till ny fastighetsägare utan det bör ändå vara ett informationsutbyte mellan säljare och köpare. Ny fastighetsägare har dessutom möjlighet att själv kontakta va-huvudmannen för information om va-abonnemanget, om denne inte anser sig få ut tillräcklig information i gällande ABVA och va-taxa. – Kommunen genomför inte en löpande kontroll av om fastigheter har rätt mätarstorlekar. Det finns inte en sådan skyldighet utan det åligger fastighetsägaren att informera om förändringar på fastigheten som kan väcka frågan om byte av mätarstorlek. Det finns heller ingen anledning för kommunen att börja fundera på detta bara genom kunskap om förbrukningen på en fastighet. En minskad förbrukning kan lika gärna bero på tillfälligt outhyrda lokaler eller lägenheter, vilket i sig inte är en grund för byte av mätarstorlek. I samband med medgivande av beslut att ta i bruk lokal för bageri, konditori och kafé så ändrades mätaruppsättningen 1989-09-27 på fastigheten Lammhult 49:2 från en vattenmätare av storleken Qn 2,5 till en vattenmätare av storleken Qn 6. – Kommunen vet inte vad fastighetsägaren bedriver för verksamhet. Denne kan ha utökat sin verksamhet. – Kommunens mätarvalsregler utgår ifrån vad en fastighet kan förbruka enligt Boverkets Byggreglers (BBR) normflöde för kallvatten- och varmvatten. Det relevanta är alltså hur mycket vatten fastigheten kan förbruka, inte vad den för tillfället förbrukar. Mätaren hade lagom storlek även med beaktande av hur mycket vatten som förbrukades på fastigheten. Även om bolaget hade haft samtliga lägenheter och bageriet/konditoriet outhyrda hade det för övrigt inte förändrat det faktum att det intressanta är hur mycket lägenheterna *kan* förbruka. – Fastigheten har haft en vattenmätare med storlek Qn 6 eftersom det har varit rätt storlek efter den kunskap kommunen har haft om verksamheten på fastigheten. Kommunen hade heller ingen anledning att misstänka något annat vid det lagstadgade mätarbytet år 2000 och därför ha informerat fastighetsägaren om alternativa mätarstorlekar. Men vid första kontakten med fastighetsägaren efter den upptäckta överförbrukningen av vatten informerade kommunen denne om att han kunde byta till motsvarande kapacitet som den befintliga Qn 6-mätaren klarar (2,6 l/s), dvs. till tre stycken Qn 2,5-mätare (3,0 l/s). Två Qn 2,5-mätare klarar inte flöden över 2,0 l/s. Fastighetsägaren skulle då få en något mindre fast avgift med tre stycken parallellkopplade Qn 2,5-mätare men denne var negativt inställd till informationen. – Kommunen har inte fått något underlag från fastighetsägaren utan bara fastighetsägarens påståenden om att två stycken Qn 2,5-mätare räcker för 9-30 lägenheter. Då har fastighetsägaren utgått från va-taxans tabell gällande "Bostadshus" och inte tagit hänsyn till övriga lokaler på fastigheten. Kommunen beräknar fastigheten efter "Övriga fall" i l/s som kan förbrukas momentant av samtliga tappställen. Nuvarande fastighetsägare tog själv kontakt med kommunen för att efterhöra om möjligheten till att byta till mindre

vattenmätare. Efter att kommunen fått underlag från fastighetsägaren så har kommunen kunnat fastställa att fastigheten har ett sannolikt flöde som något överstiger 2,0 l/s. Detta innebar att fastighetsägaren kunde få byta ut en Qn 6-mätare till tre stycken Qn 2,5-mätare. Efter samråd med den nye fastighetsägaren så behövde han endast demontera ett fåtal tappställen för att komma ned i ett flöde på under 2,0 l/s. När han demonterat dessa har han fått sätta upp ett koppel som passar de två stycken Qn 2,5-mätarna som idag sitter uppmonterade på fastigheten. – De flesta fastighetsägare har bytt till en mindre mätarstorlek. Några gjorde inte det eftersom prisskillnaden var för liten.

Bolaget har ingivit intyg daterade den 17 mars 2011, som är undertecknade av vvs-montören [REDACTED] fastighetsskötaren [REDACTED] och skadechefen vid Dina Försäkringar Växjöbygden [REDACTED].

Va-nämnden yttrade:

Överförbrukning

I målet är fråga om betalningsskyldighet för va-avgifter som enligt tillämpliga avgiftsregler ska tas ut i förhållande till uppmätt vattenförbrukning. Vid avgiftsberäkningen ska hänsyn i princip tas till allt vatten som passerat vattenmätaren, oberoende av om vattnet därefter kommit till nyttig användning eller, till följd av läckage eller fel i va-installationen, runnit bort.

Den av vattenmätaren registrerade vattenförbrukningen under tiden 15 januari 2004 till 15 april 2009 och 15 oktober 2009 är i detta fall hög, särskilt under den första längre perioden, i förhållande till förbrukningen inom fastigheten närmast före och efter denna tid. För perioden mellan år 2004 och april 2009 är förbrukningen ca 2,6 gånger den normala månadsförbrukningen som denna beräknades år 2004. Överförbrukningen under den perioden var därmed ca 1,6 gånger normalförbrukningen för perioden. Under den korta perioden mellan avläsningen den 15 april 2009 och den 15 oktober samma år var skillnaden mellan normalförbrukning och uppmätt förbrukning betydligt lägre för att senare sjunka ytterligare till helt normala värden.

Den utbytta mätaren provades den 7 december 2009 genom intagsprov av Hydrostandard AB. Därefter, den 24 december 2009, den 28 december 2009, den 3 januari 2010, den 10 januari 2010 och den 14 januari 2010, har Hydrostandard AB utfört en funktionsbesiktning av mätaren. Resultaten av provningarna, vilka är ingivna i målet, visar att mätaren uppvisat godkänt resultat. Mätaren fungerade vid provningen med endast sådana avvikelser som ligger inom godtagbara variationsgränser. Provningen har också innefattat en kontroll av flödesregistreringen. Vidare har särskild undersökning av mätarens räkneverk skett. Resultatet av undersökningen var att mätaren var felfri avseende räkneverket och dess funktion av att räkna fram korrekt volym. Enligt protokollet från provningen av den utbytta mätaren har denna således, med bedömningsgrunder som är godtagbara, visat godkända värden.

Den i målet aktuella mätaren har således undergått en ingående kontroll och Va-nämnden finner inte skäl att ifrågasätta riktigheten av resultaten som framgår av kontrollrapporten för mätaren. Vad som framkommit vid undersök-

ningen av mätaren ger inte något stöd för påståendet att en beaktansvärt mindre vattenmängd än den som registrerats skulle ha passerat mätaren. Fråga uppkommer då om utredningen i övrigt ger tillräcklig anledning att ifrågasätta riktigheten av mätresultatet.

Mätarfel av övergående beskaffenhet och störningar i mätarfunktionen av det slag som bolaget påstår, en ”överkuggning” eller annan teknisk störning i räkneverket, kan visserligen inte uteslutas men de torde vara sällsynt förekommande. Blotta påståendet att ett dylikt fel förelegat kan inte få den verkan att abonnenten befrias från sin annars föreliggande skyldighet att betala avgift efter uppmätt vattenmängd, utan därtill måste krävas att det också i övrigt förekommit omständigheter som ger skälig anledning att ifrågasätta mätresultatets riktighet. I målet är det ostridigt att vattenmätaren med nummer 2268 suttit uppe för länge. Den aktuella typen av mätare, Qn 6, skulle ha bytts ut efter fem år, men den kom att sitta uppe i cirka nio år och fem månader.

Av handlingarna framgår att den ifrågavarande vattenmätaren sattes upp den 13 juni 2000 och att bolaget läste av vattenmätaren den 15 januari 2004 till 3 644 kbm. Det är klarlagt att det därefter under mer än fem år inte skett någon avläsning. När bolaget läste av mätaren den 15 oktober 2009 var mätarställningen 18 371 kbm, vilket var en förbrukning som var 8 806 kbm större än den beräknade förbrukningen. Anledning saknas till antagande att dessa avläsningar varit felaktiga. Under april till november 2009, efter att bolaget informerats om den höga vattenförbrukningen, har dock vattenförbrukningen successivt minskat kraftigt trots att samma mätare varit inmonterad. Utredningen i målet klarlägger inte orsaken till att förbrukningen minskade. Eftersom det inte påstås någon förändrad verksamhet på fastigheten eller påtagligt färre boende under år 2009 kan det ligga nära till hands att anta att det vidtagits någon åtgärd för att minska förbrukningen. Ibland kan läckor också regleras utan att detta uppmärksammas eller varit avsikten t.ex. genom att en kran vrids i nytt läge och en toalettstol används så att ett pågående läckage upphör. En läckande toalett har också upptäckts på fastigheten, låt vara inte under aktuell avgiftsperiod, men detta visar ändå att det inte helt kan uteslutas att läckage, droppande vattenkranar eller att annan okontrollerad avtappning av vatten kan ha skett på fastigheten också under bolagets innehavstid. Ett läckage av denna typ kan naturligtvis också vara särskilt svårt att uppmärksamma i lokaler som under viss tid står oanvända. Att boende och näringsidkare på fastigheten förnekat läckage på fastighetsägarens förfrågan kan inte tillmätas avgörande betydelse. Det är ett väl känt förhållande att till synes obetydliga läckor och måttligt rinnande vattenkranar kan medföra en kraftigt stegrad vattenåtgång. En läcka så liten som tvärsnittet på en tändsticka ger vid fem kilos vattentryck en stråle som fyller en tolv-liters hink på två minuter – under ett dygn kommer 8,6 kbm att stråla ut ur en sådan läcka. För sådant läckage svarar i princip fastighetsägaren själv. När som i detta fall fastigheten utgör en flerfamiljsfastighet som även innehåller lokaler för näringsverksamhet kan också förändringar i boendebeståndet och i de olika verksamheterna medföra skillnader i förbrukningen över tid. För sådana fluktuationer i förbrukningen svarar naturligtvis fastighetsägaren också fullt ut.

Bolaget har med bestämdhet bestritt att läckage förekommit under den tid som bolaget ägde fastigheten och har till stöd härför ingivit ett flertal intyg. Det får

därför antas att en läcka inte medfört någon synlig och påtaglig vattensamling i fastigheten utan kan ha uppkommit successivt och därefter i något skede ”rätats till”, medvetet eller omedvetet. Att den registrerade förbrukningen kunnat minska så pass mycket under hösten 2009 efter att överförbrukningen påtalats och vid oförändrade förhållanden på fastigheten är i annat fall svårförklarligt. Även kommunen har uppgivit att omständigheterna talar för att det förekommit läckage i fastighetens va-installation.

Överförbrukningen under tidsperioden 15 januari 2004 – 15 oktober 2009, som förmodligen kan förklaras av läckage och/eller annan okontrollerad vattentappning har totalt varit stor men i förhållande till normalförbrukningen ändå inte mer än ca 1,6 gånger större och inte större än att den kan förklaras av ett eller flera läckage från förhållandevis små läckor i installationen eller någon annan mer eller mindre okontrollerad vattentappning inom fastigheten. Va-nämnden finner vid en sammantagen bedömning av vad som framkommit i målet att vattenförbrukningen inte kan antas ha varit mindre än vad mätaren uppmätt. Bolagets yrkande om återbetalning av den anledningen kan därför inte vinna bifall.

Om inte den överförbrukningen kan förklaras av ett större vattenuttag under något av de sista åren den aktuella tidsperioden kunde en avläsning oftare av vattenmätaren naturligtvis ha medfört att ett läckage upptäckts tidigare och åtgärder kunnat sättas in. Taxebestämmelserna anger i § 17 att mätaravläsning *bör* ske i genomsnitt minst en gång per år. Något absolut krav på att avläsning ska ske årligen uppställs alltså inte och inte heller att avläsning ska ske genom kommunens försorg. I målet har upplysts att mätaravläsning numera helt sker i form av självavläsning som abonnenten anger på ett årligen utsänt självavläsningskort. Tidigare och under i målet aktuell period skedde enligt kommunen avläsning även manuellt vart tredje år i Lammhult där fastigheten ligger genom personal från Växjö Energi AB. Självavläsning av abonnenten är ett numera allmänt tillämpat system för den årliga registreringen av vattenförbrukningen. Att som kommunen i detta fall tillämpa självavläsning och vart tredje år avläsning genom personal på plats kan inte innebära något åsidosättande av skyldigheterna mot brukarna. Det framstår som svårförklarligt, med hänsyn till kommunens redogörelse för sina rutiner vid försök att byta mätare och utskick av självavläsningskort, att bolaget under drygt fem års tid inte skulle ha nåtts av en enda begäran från kommunen att få den ifrågavarande mätaren utbytt eller avläst. Någon anledning för kommunen att inte tillämpa de eljest gällande rutinerna för avläsning i förhållande till bolaget har inte framkommit. Mot denna bakgrund och då bolaget självt haft möjlighet att hela tiden avläsa vattenmätaren och stämma av mot vad som preliminärt påförts i avgift kan inte avläsningsrutinerna i sig utgöra grund för avgiftsavdrag för bolaget.

Enligt 34 § vattentjänstlagen ska avgifternas belopp och hur de beräknas framgå av en taxa. Innebörden härav får anses vara att avgiftsuttaget ska ske i överensstämmelse med en vid tidpunkten för avgiftsskyldighetens uppkomst gällande taxa. I detta fall har bolaget betalat hela beloppet för överförbrukningen enligt den år 2009 gällande brukningsavgiften för vatten och avlopp 19,05 kr exkl. moms. Kommunen har medgivit att då taxan varit lägre under

någon del av perioden mellan åren 2004-2009 så är det rimligt att fördela avgifterna för förbrukningen proportionellt enligt vid var tid gällande taxa. Kommunen har gjort en beräkning beträffande de i målet omtvistade 8 806 kbm utifrån vid var tid gällande taxa och gjort en proportionell fördelning för perioden mellan den 15 januari 2004 och den 15 oktober 2009. Bolaget har inte anmärkt mot den av kommunen gjorda avgiftsberäkningen. Enligt beräkningen ska bolaget för 8 806 m³ betala 197 857 kr inkl. moms. i stället för 209 693 kr inkl. moms. som framgår av fakturanummer 20097066 och som betalats av bolaget. Kommunen har medgivit att återbetala mellanskillnaden av dessa belopp inkl. moms till bolaget och ska förpliktas enligt sitt medgivande. Bolaget har yrkat ränta enligt 6 § räntelagen från betalningsdagen. Kommunen har inte motsatt sig att erlægga ränta om den befinns återbetalningsskyldig men slutligt endast kunnat vitsorda att ränta ska utgå som avkastningsränta enligt 2 och 5 §§ räntelagen. I enlighet med allmänna principer och i överensstämmelse med va-praxis bör avkastningsränta utgå på återbetalningspliktiga belopp. Bolagets talan i räntedelen kan därför bifallas endast på så sätt att ränta ska utgå enligt 2 och 5 §§ räntelagen från dagen för betalning av det återbetalningspliktiga beloppet tills betalning sker.

Mätarstorlek

Frågan i målet är om det är va-huvudmannens eller fastighetsägarens ansvar att ombesörja att en fastighet har rätt storlek på vattenmätare.

Av regler för dimensionering och val av kallvattenmätare m.m., fastställda av Tekniska nämnden 1993-08-17, § 132, som trädde i kraft 1994-01-01, framgår att "Tekniska förvaltningen bestämmer i varje enskilt fall typ av mätare, mätarstorlek och antalet mätare. Som underlag för mätarvalet används de uppgifter om antalet lägenheter eller sannolikt flöde m.m. som fastighetsägaren lämnar." Av Allmänna bestämmelser för brukande av Växjö kommuns allmänna vatten- och avloppsanläggning (ABVA) punkt 6 framgår också att huvudmannen bestämmer antalet mätare och vilket slag av mätare som ska användas. Vidare framgår av bilaga till ABVA, Information till fastighetsägare om allmänna vatten- och avloppstjänster i Växjö kommun, att "Fastighetsägare ska på begäran lämna huvudmannen underlag för avgiftsberäkning. Dessutom ska fastighetsägare självantmäla sådan ändring av va-installationen eller annat förhållande, som enligt taxan kan ha betydelse för avgiftsberäkningen".

Den aktuella mätarkapaciteten på Qn 6 sattes efter vad kommunen oemotsagt uppgivit in i fastigheten i samband med att kafé- och bagerirörelsen etablerades där år 1989 och får antas motsvara vad som då bedömdes erforderligt för att även rymma denna rörelse inom fastigheten. Enligt uppgift utgick vid den tiden inte heller någon särskild avgift på grund av storleken på vattenmätaren, däremot för förbrukningen. Av handlingarna framgår inte när differentierad avgift på grund av mätarstorlek infördes i Växjö kommuns va-taxa men någon särskild information om detta riktad till fastighetsägarna synes inte ha lämnats i det sammanhanget. Den fasta avgiften för mätare torde dock ha framgått av de utskickade räkningarna till abonnenterna och tillämplig va-taxa.

Det är fastighetsägaren som har bäst kännedom om den verksamhet som bedrivs på fastigheten, och det är enligt nämndens mening dennes ansvar att anmäla ändrade förhållanden som enligt va-taxan kan ha betydelse för avgiftsbe-

räkningen. Förbrukningen på en fastighet kan fluktuera och det torde krävas en mer bestående förändring av verksamheten för att det ska anses vara befogat att byta mätarstorlek. Vad som uppgivits om fastigheten tyder på att mätarstorleken Qn 6 kan anses ha varit befogad när den installerades och enligt bolaget har verksamheten på fastigheten i stort sett varit oförändrad genom åren. Kommunen har uppgivit att den vid första kontakten med bolaget efter den upptäckta ökade förbrukningen av vatten, dvs. i augusti 2009, informerat bolaget om att det kunde byta den befintliga Qn 6-mätaren till tre stycken Qn 2,5-mätare, vilket skulle medföra en något mindre fast avgift, men att fastighetsägaren var negativt inställd till informationen. Detta har inte bemötts av bolaget. Såvitt framgår av handlingarna i målet har bolaget inte heller förrän några månader innan bolaget sålde fastigheten under hösten 2010 begärt att mätarkapaciteten skulle ändras. Bolaget har således under hela mätarens utesittningstid, den 13 juni 2000 till och med den 17 november 2009, inte begärt att en mindre mätarstorlek skulle installeras på fastigheten. Bolagets talan kan inte vinna bifall i denna del.

Kommunen ska således sammanfattningsvis förpliktas återbetala 209 693 – 197 857 kr inkl. moms. = 11 836 kr inkl. moms. till bolaget jämte ränta medan bolagets talan i övrigt ska ogillas i sak.

Rättegångskostnader

Sådana särskilda skäl som enligt 14 § andra stycket lagen (1976:839) om Statens va-nämnd krävs för att utdöma ersättning för rättegångskostnader föreligger inte. Bolagets yrkande härom ska därför ogillas.

Beslut den 25 september 2012, BVa 58
Mål nr Va 226/10

Hovrätten fastställde Va-nämndens beslut efter överklagande av sökandebolaget.

Dom den 16 maj 2013 i mål nr M 9156-12